

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Данила Галицького

Факультет післядипломної освіти

Кафедра оториноларингології

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор з науково-
педагогічної роботи, член-
кореспондент НАМН України
проф. М.Р.Гжегоцький

« ____ » _____ 20__ р.

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
циклу спеціалізації зі спеціальності
«Дитяча отоларингологія»(5 місяців)

Кількість навчальних годин: лекцій - 90, семінарські заняття - 70,
практичні заняття - 305, самостійна робота - 230,
додаткові програми – 85. Разом - 780 годин.
Кредити ECTS - 26

Робоча навчальна програма
обговорена на методичному
засіданні кафедри

Затверджено на методичній
комісії факультету
післядипломної освіти

Протокол № _____
від « ____ » _____ 20__ р.

Протокол № _____
від « ____ » _____ 20__ р.

Завідувач кафедри, доцент
_____ А.В.Цимар

Голова методичної комісії ФПДО
_____ О.Є.Січкорізі

Робоча навчальна програма розроблена на основі навчального плану та уніфікованої програми спеціалізації зі спеціальності “Дитяча отоларингологія”, які розроблені згідно з наказом МОЗ України від 10.12.2007 р. №793 “Про внесення змін та доповнень до наказу МОЗ України від 23.02.2005 р. №81” та у відповідності з вимогами “Положення про спеціалізацію випускників вищих медичних і фармацевтичних закладів освіти III-IV рівнів акредитації”, затвердженого наказом МОЗ України від 19.09.1996 р. №219, співробітниками кафедри дитячої оториноларингології, аудіології та фоніатрії Національної медичної академії післядипломної освіти імені П.Л.Шупика (зав.каф. – професор А.Л.Косаковський) і схвалені Координаційною науково-методичною радою з післядипломної освіти лікарів і провізорів при Департаменті кадрової політики, освіти і науки Міністерства охорони здоров’я України “ ____ ” _____ 2008 р.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА.

Головною метою циклу спеціалізації з дитячої отоларингології є підготовка фахівців – дитячих отоларингологів, які повинні володіти методами діагностики, консервативного та хірургічного лікування хвороб ЛОР-органів у дітей. Фахівець повинен володіти клінічними маніпуляціями і операціями на ЛОР-органах у дітей.

Контингент – лікарі педіатричного та хірургічного профілю.

Програма циклу спеціалізації включає наступні курси: анатомічні особливості ЛОР-органів у дітей; фізіологія, методи дослідження; гострі та хронічні хвороби ЛОР-органів, особливості їх перебігу у дітей різного віку.

До програми внесені додаткові дисципліни: гуманітарні аспекти діяльності лікарів, організація методичної допомоги населенню у надзвичайних ситуаціях, радіаційна медицина, клінічна імунологія, інфекційні хвороби, фтизіатрія, опіки, медична інформатика.

Система навчання передбачає: лекційні курси, практичні та семінарські заняття. Теоретична підготовка передбачає обов'язкове відвідування лекцій, активну участь у семінарських заняттях, науково-практичних і патолого-анатомічних конференціях тощо. З найбільш актуальних тем програми лікарі готують реферати, які обговорюються на семінарах. На практичних заняттях лікарі під керівництвом викладача опановують практичні навички з дитячої отоларингології та суміжних дисциплін.

Для виявлення рівня знань і навиків курсантів після кожного розділу програми проводиться допоміжний контроль за комп'ютерною тестовою програмою або інший вид контролю за рахунок годин, передбачених на семінарські заняття. Іспит складається з трьох розділів: опанування практичними навичками, заключний контроль з використанням комп'ютерних тестів згідно програми та співбесіда.

Слухачі, які успішно склали іспит за програмою, одержують звання лікаря-спеціаліста з дитячої отоларингології та отримують сертифікат встановленого зразку з присвоєнням звання лікаря-спеціаліста з дитячої отоларингології.

НАВЧАЛЬНО -ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

циклу спеціалізації за спеціальністю

«Дитяча отоларингологія»

Контингент слухачів – лікарі-спеціалісти, які закінчили інтернатуру за однією із спеціальностей «лікувальна справа» і змінюють спеціальність

Тривалість навчання – 5 місяців (780 навчальних годин)

Мета навчання на циклі – підготовка лікаря-спеціаліста за спеціальністю «дитяча отоларингологія»

Код	Назва курсу та розділу	Кількість годин				
		Лекц	Практ.	Сем.	Самост	Всього
1	2	3	4	5	6	7
1	Історія ЛОР-справи, організація її на Україні	2	-	-	-	2
2	Клінічна анатомія ЛОР-органів у віковому аспекті	6	16	4	14	40
2.1	Клінічна анатомія вуха	2	-	2	-	4
2.1.1	Клінічна анатомія зовнішнього вуха	-	2	-	-	2
2.1.2	Клінічна анатомія середнього вуха у віковому аспекті	-	2	-	-	2
2.1.3.	Клінічна анатомія слимака внутрішнього вуха	-	2	-	-	2
2.1.4	Клінічна анатомія присінка внутрішнього вуха	-	2	-	-	2
2.1.5	Клінічна анатомія півколових каналів	-	2	-	-	2
2.1.6	Топографія лицевого нерва	-	-	-	2	2
2.2	Клінічна анатомія носа та приносних порожнин	2	-	-	-	2
2.2.1	Клінічна анатомія носа та носової порожнини	-	2	-	-	2
2.2.2.	Клінічна анатомія приносних порожнин	-	-	-	2	2
2.2.3	Кровопостачання носа та приносних порожнин	-	-	-	2	2
2.3	Клінічна анатомія глотки і гортані	2	-	2	-	4
2.3.1	Клінічна анатомія глотки	-	2	-	-	2
2.3.2	Клінічна анатомія гортані	-	2	-	-	2
2.3.3	Клінічна анатомія бронхів і стравоходу	-	-	-	2	2
2.4	Топографічна анатомія черепно- мозкових нервів	-	-	-	2	2
2.5	Топографічна анатомія судинно-нервових пучків ший	-	-	-	2	2
2.6	Топографічна анатомія голови ший	-	-	-	2	2
3.	Фізіологія ЛОР-органів	4	8	4	6	22
3.1	Фізіологія слухового аналізатора	2	2	2	-	6
3.1.1	Фізіологія зовнішнього вуха	-	-	-	2	2
3.1.2	Фізіологія середнього вуха	-	2	-	-	2
3.2	Фізіологія вестибулярного аналізатора	2	-	-	2	4
3.3	Фізіологія носа та приносних порожнин	-	2	2	-	4
3.4	Фізіологія гортані	-	-	-	2	2
3.5	Фізіологія глотки	-	2	-	-	2
4.	Методи обстеження ЛОР-органів	2	28	4	20	54
4.1	Методи обстеження вуха	-	2	2	-	4
4.1.1	Інструментарій для дослідження вуха	-	2	-	-	2
4.1.2	Апаратура для дослідження вестибулярного	-	2	-	-	2

	аналізатора					
4.1.3	Методи дослідження вестибулярного аналізатора	-	-	-	2	2
4.2	Методи обстеження носа та приносних пазух	-	2	-	-	2
4.2.1	Інструментарій та апаратура для дослідження носа та приносних пазух	-	-	-	2	2
4.2.2	Оптична ригідна риноскопія	-	2	-	-	2
4.3	Методи та інструментарій для обстеження глотки	-	2	-	-	2
4.4	Методи та інструментарій для обстеження гортані та трахеї	-	-	-	2	2
4.4.1	Комп'ютерне та рентгенологічне обстеження гортані та трахеї	-	2	-	-	2
4.5	Методи та апаратура для обстеження стравоходу	-	2	-	-	2
4.6	УЗД обстеження ЛОР-органів	-	2	-	-	2
4.7	Методи дослідження слуху	-	-	-	-	-
4.7.1	Акуметрія	-	2	-	-	2
4.7.2	Апаратура для проведення тональної порогової аудіометрії	-	2	-	-	2
4.7.3	Апаратура для проведення тональної надпорогової аудіометрії	-	2	-	-	2
4.7.4	Апаратура для проведення мовної аудіометрії	-	-	-	2	2
4.7.5	Апаратура для проведення ігрової аудіометрії	-	-	-	2	2
4.7.6	Апаратура для проведення імпедансометрії	-	2	-	-	2
4.7.7	Апаратура для проведення об'єктивної аудіометрії	-	2	-	-	2
4.7.8	Особливості дослідження слуху у дітей різного віку	-	2	-	-	2
4.8	Комп'ютерне та рентгенологічне обстеження ЛОР-органів	2	-	2	-	4
4.8.1	Комп'ютерне та рентгенологічне обстеження вуха	-	-	-	2	2
4.8.2	Комп'ютерне та рентгенологічне обстеження носа та приносних пазух	-	-	-	2	2
4.8.3	Комп'ютерне та рентгенологічне обстеження глотки	-	-	-	2	2
4.8.4	Комп'ютерне та рентгенологічне обстеження гортані	-	-	-	2	2
4.8.5	Комп'ютерне та рентгенологічне обстеження стравоходу	-	-	-	2	2
5.	Гострі хвороби вуха	8	36	4	24	72
5.1	Гострі хвороби зовнішнього вуха	2	2	-	-	4
5.1.1	Хондроперихондрит вухної раковини	-	-	-	2	2
5.1.2	Бешіха вухної раковини	-	-	-	2	2
5.1.3	Фурункул зовнішнього слухового проходу	-	2	-	-	2
5.1.4	Екзема зовнішнього слухового проходу	-	-	-	2	2
5.1.5	Дифузне запалення зовнішнього слухового проходу	-	2	-	-	2
5.1.6	Отомікози	-	2	-	-	2
5.1.7	Оперізуєчий лишай	-	-	-	2	2
5.1.8	Аномалії розвитку зовнішнього вуха і принципи їх лікування	-	-	-	2	2

5.1.9	Відмороження і опіки зовнішнього вуха	-	2	-	-	2
5.2	Гострий середній отит	2	2	2	-	6
5.2.1.	Гострий катар слухової труби	-	2	-	-	2
5.2.2	Гострий середній отит у дітей	-	2	-	-	2
5.2.3	Особливості гострого середнього отиту у немовлят	-	-	-	2	2
5.2.4	Ускладнення гострого середнього отиту	-	2	-	-	2
5.2.5	Латентний середній отит	-	-	-	2	2
5.2.6	Травматичний середній отит	-	2	-	-	2
5.2.7	Атипові гострі середні отити	-	-	-	2	2
5.2.8	Гострі середні отити при інфекційних захворюваннях	-	-	-	2	2
5.3	Мастоїдит: класифікація, діагностика	2	2	2	-	6
5.3.1	Атипові форми мастоїдиту	-	-	-	2	2
5.3.2	Зигоматицит	-	2	-	-	2
5.3.3	Верхівковошийний мастоїдит	-	2	-	-	2
5.3.4	Травматичний мастоїдит	-	-	-	2	2
5.3.5	Латентний мастоїдит	-	2	-	-	2
5.3.6	Петрозіт	-	2	-	-	2
5.3.7	Хірургічні та консервативні методи лікування мастоїдитів	-	2	-	-	2
5.4	Отоантрити у дітей	2	-	-	-	2
5.4.1	Явний отоантрит	-	2	-	-	2
5.4.2	Латентний отоантрит	-	-	-	2	2
5.4.3	Лікування отоантритів	-	2	-	-	2
5.5	Оперативні втручання при гострих захворюваннях вуха	-	2	-	-	2
6.	Хронічні хвороби середнього вуха	6	8	4	6	24
6.1	Хронічний середній отит	2	-	2	2	6
6.1.1	Хронічний гнійний мезотимпаніт	-	-	-	2	2
6.1.2	Хронічний гнійний епітимпаніт	-	-	-	2	2
6.1.3	Отогенні в/ч ускладнення	2	2	-	-	4
6.1.4	Консервативні методи лікування хронічного гнійного отиту	-	2	-	-	2
6.1.5	Хірургічні методи лікування хронічного гнійного отиту	2	2	2	-	6
6.1.6	Оперативні втручання при хронічних захворюваннях вуха	-	2	-	-	2
7.	Гострі хвороби глотки	2	16	4	12	34
7.1	Гострі запальні хвороби глотки: клініка, діагностика	-	2	2	-	4
7.1.1	Лікування гострих запальних хвороб глотки	2	2	2	-	6
7.2	Ангіни: клініка, лікування, ускладнення	-	2	-	-	2
7.3	Ураження глотки при захворюваннях крові	-	2	-	-	2
7.4	Ураження глотки при інфекційних хворобах	-	-	-	2	2
7.5	Дифтерія глотки: етіологія, патогенез, клініка	-	-	-	2	2
7.5.1	Дифтерія глотки: лікування	-	2	-	-	2
7.6	Гострі аденоїдити: клініка, лікування, лікування	-	2	-	-	2
7.7	Нагнивальні процеси клітковинних просторів шиї	-	-	-	-	-
7.7.1	Загорловий абсцес	-	-	-	2	2
7.7.2	Паратонзиллярний абсцес	-	2	-	-	2
7.7.3	Парафарингіальний абсцес	-	-	-	2	2

7.7.4	Ускладнення нагнивальних процесів клітковинних просторів шиї	-	-	-	2	2
7.7.5	Лікування нагнивальних процесів клітковинних просторів шиї	-	2	-	-	2
7.8	Гостре запалення язикового мигдалика	-	-	-	2	2
8.	Хронічні хвороби глотки	2	20	4	18	44
8.1	Хронічний фарингіт: етіологія, патогенез	-	-	-	2	2
8.1.1	Хронічний фарингіт: клініка, діагностика	-	-	-	2	2
8.1.2	Хронічний фарингіт: лікування	-	2	2	-	4
8.2	Фарингомікоз	-	-	-	2	2
8.2.1	Методи діагностики фарингомікозу	-	-	-	2	2
8.2.2	Лікування фарингомікозу	-	2	-	-	2
8.3	Етіологія, патогенез, класифікація, хронічного тонзиліту	2	2	-	-	4
8.3.1	Клініка хронічного тонзиліту	-	2	-	-	2
8.3.2	Консервативне лікування хронічного тонзиліту	-	2	2	-	4
8.3.3	Хірургічне лікування хронічного тонзиліту	-	2	-	-	2
8.3.4	Тонзилогенні загальні і місцеві ускладнення	-	-	-	2	2
8.3.5	Фізіотерапевтичні методи лікування хронічного тонзиліту	-	-	-	2	2
8.3.6	Профілактика хронічного тонзиліту	-	-	-	2	2
8.3.7	Диспансерізація хворих на хронічний тонзиліт	-	-	-	2	2
8.4	Нейрогенні порушення горла	-	-	-	2	2
8.5	Оперативні втручання при захворюваннях глотки	-	-	-	-	-
8.5.1	Показання та техніка проведення тонзилотомії	-	2	-	-	2
8.5.2	Показання та техніка проведення аденотомії	-	2	-	-	2
8.5.3	Показання та техніка проведення тонзилектомії	-	2	-	-	2
8.6	Гіпертрофія мигдаликів	-	2	-	-	2
9.	Гострі запалення носа і пазух	2	12	4	10	28
9.1	Гострі захворювання зовнішнього носа	-	2	2	-	4
9.1.1	Опіки зовнішнього носа	-	-	-	2	2
9.1.2	Відмороження зовнішнього носа	-	-	-	2	2
9.1.3	Фурункул зовнішнього носа	-	2	-	-	2
9.1.4	Бешиха зовнішнього носа	-	-	-	2	2
9.2	Гострий риніт: клініка, діагностика	-	2	-	-	2
9.2.1	Гострий риніт: лікування	-	2	-	-	2
9.3	Гострі запалення приноскових пазух	2	-	2	-	4
9.3.1	Гострі верхньощелепні синусити	-	2	-	-	2
9.3.2	Гострі фронтити	-	2	-	-	2
9.3.3	Гострі етмоїдити	-	-	-	2	2
9.3.4	Гострі сфеноїдити	-	-	-	2	2
10.	Хронічні хвороби носа та пазух	8	18	2	16	44
10.1	Хронічні хвороби порожнини носа	-	-	-	-	-
10.1.1	Хронічний риніт	-	-	-	2	2
10.1.2	Хронічний атрофічний і гіпертрофічний риніт	-	2	-	-	2
10.1.3	Озена	-	2	-	-	2
10.1.4	Вазомоторний риніт	-	2	-	-	2
10.1.5	Викривлення носової перегородки	-	2	-	-	2
10.1.6	Атрезії і синехії порожнини носа	-	-	-	2	2
10.2	Порушення нюху	-	-	-	2	2
10.3	Хронічні захворювання приноскових пазух у дітей	2	-	2	-	4

10.3.1	Хронічні верхньощелепні синусити	-	-	-	2	2
10.3.2	Хронічні фронтити	-	-	-	2	2
10.3.3	Хронічні етмоїдити	-	2	-	-	2
10.3.4	Хронічні сфеноїдити	-	-	-	2	2
10.3.5	Кістозне розтягнення пазух	-	-	-	2	2
10.3.6	Очні риногенні ускладнення	2	2	-	-	4
10.3.7	В/ч риногенні ускладнення	2	2	-	-	4
10.4	Алергічні риносинусопатії	2	-	-	-	2
10.4.1	Алергічні риносинусопатії: етіологія, патогенез	-	-	-	2	2
10.4.2	Алергічні риносинусопатії: клініка, діагностика	-	2	-	-	2
10.4.3	Алергічні риносинусопатії: лікування	-	2	-	-	2
11.	Гострі запалення гортані	4	10	4	8	26
11.1	Гострий ларингіт	2	2	-	-	4
11.2	Гортанна ангіна	-	-	-	2	2
11.3	Гострий стенозуючий ларинготрахеїт у дітей	2	2	-	-	4
11.4	Алергічний набряк гортані: клініка, діагностика, лікування	-	-	-	2	2
11.5	Гострі стенози гортані: етіологія, патогенез, класифікація	-	2	-	-	2
11.6	Показання до проведення конікотомії та трахеотомії	-	-	2	2	4
11.7	Техніка проведення конікотомії	-	2	-	-	2
11.8	Техніка проведення трахеотомії	-	2	-	-	2
11.9	Ускладнення трахеотомії	-	-	-	2	2
12.	Хронічні хвороби гортані	2	16	2	14	34
12.1	Хронічний ларингіт	2	-	2	-	4
12.1.1	Хронічний ларингіт катаральний	-	2	-	-	2
12.1.2	Хронічний ларингіт гіперпластичний	-	2	-	-	2
12.1.3	Хронічний ларингіт атрофічний	-	-	-	2	2
12.2	Хондроперихондрити гортані	-	2	-	-	2
12.3	Хронічні стенози гортані	-	-	-	2	2
12.3.1	Лікування хронічних стенозів гортані	-	-	-	2	2
12.4	Стробоскопія	-	2	-	-	2
12.5	Пряма ларингоскопія	-	2	-	-	2
12.6	Пряма мікроларингоскопія	-	2	-	-	2
12.6.1	Показання до прямої ларингоскопії у дітей	-	-	-	2	2
12.7	Анестезія гортані і взяття матеріалу на гістологічне та цитологічне дослідження	-	2	-	-	2
12.8	Інтубація трахеї	-	2	-	-	2
12.9	Функціональні розлади гортані	-	-	-	2	2
12.10	Органічні захворювання нервового апарату гортані	-	-	-	2	2
12.11	Паралічі і парези м'язів гортані	-	-	-	2	2
13.	Негнійні хвороби середнього вуха	6	12	2	6	26
13.1	Секреторні середні отити	2	-	-	-	2
13.1.1	Секреторні середні отити: етіологія, патогенез, клініка	-	-	-	2	2
13.1.2	Секреторні середні отити: діагностика, лікування	-	2	-	-	2
13.1.3	Тимпанопункція: показання, техніка проведення	-	2	-	-	2
13.2	Тимпаносклероз	-	-	-	2	2
13.3	Адгезивний отит	-	2	-	-	2
13.4	Отосклероз	2	-	-	-	2

13.4.1	Отосклероз: етіологія, патогенез, клініка	-	-	-	2	2
13.4.2	Отосклероз: діагностика	-	2	-	-	2
13.4.3	Отосклероз: лікування	-	2	-	-	2
13.5	Слухопокращуючі операції при негнійних захворюваннях вуха	2	2	-	-	4
14.	Невідкладна допомога при травмах та захворюваннях вуха	4	22	2	18	46
14.1	Травми вуха	2	-	-	-	2
14.1.1	Травми зовнішнього вуха	-	-	-	2	2
14.1.2	Травми вушної раковини	-	-	-	2	2
14.1.3	Отгематоми	-	2	-	-	2
14.1.4	Травми вискової кістки	-	2	-	2	4
14.1.5	Травми барабанної перетинки	-	2	-	-	2
14.2	Травми середнього вуха	-	-	-	2	2
14.2.1	Акустична травма	-	-	-	2	2
14.2.2	Баротравма	-	-	-	2	2
14.3	Отогенні в/ч ускладнення	-	-	-	-	-
14.3.1	Отогенний менінгіт: клініка, діагностика	-	2	-	-	2
14.3.2	Диференційна діагностика з іншими формами менінгіту	-	-	-	2	2
14.3.3	Отогенний менінгіт: лікування	-	2	-	-	2
14.3.4	Естрадуральний отогенний абсцес	-	-	-	2	2
14.3.5	Субдуральний отогенний абсцес	-	-	-	2	2
14.3.6	Абсцес мозку	-	2	-	-	2
14.3.7	Абсцес мозочка	-	2	-	-	2
14.3.8	Тромбоз сигмоподібного синусу	-	2	-	-	2
14.3.9	Інтенсивна терапія отогенних в/ч ускладнень	-	2	-	-	2
14.3.10	Хірургічні методи лікування при отогенних в/ч ускладненнях	-	2	-	-	2
14.4	Лабіринтит: клініка, діагностика, лікування	2	2	-	-	4
15.	Невідкладна допомога при травмах носа та приносних пазух	6	23	2	18	49
15.1	Травми носа та приносних пазух	2	-	-	-	2
15.1.1	Травма зовнішнього носа	-	2	-	-	2
15.1.2	Травми приносних пазух	-	-	2	2	4
15.1.3	Редресація та репозиція при переломах кісток носа	-	2	-	-	2
15.1.4	Абсцеси і гематоми носової перетинки	-	2	-	-	2
15.1.5	Поєднані травми носа та черепа	-	-	-	2	2
15.2	Носові кровотечі	2	-	-	-	2
15.2.1	Причини виникнення носових кровотеч та встановлення ступеня крововтрати	-	-	-	2	2
15.2.2	Місцеві засоби зупинки носової кровотечі	-	2	-	-	2
15.2.3	Загальна гемостатична терапія при носових кровотечах	-	2	-	-	2
15.2.4	Показання до перевязки магістральних судин при травмах ЛОР-органів	-	-	-	2	2
15.3	Риногенні та внутрішньочерепні ускладнення	2	-	-	-	2
15.3.1	Реактивний набряк, абсцес повік	-	-	-	2	2
15.3.2	Простий та гнійний періостит орбіти	-	-	-	2	2
15.3.3	Ретробульбарний абсцес	-	2	-	-	2
15.3.4	Флегмона орбіти	-	2	-	-	2
15.3.5	Хірургічні методи лікування очних риногенних	-	2	-	-	2

	ускладнень					
15.3.6	Риногенний менінгіт	-	2	-	-	2
15.3.7	Екстрадуральний, субдуральний абсцес	-	-	-	2	2
15.3.8	Абсцес мозку	-	2	-	-	2
15.3.9	Тромбоз печеристого синусу, риногенний сепсис	-	-	-	2	2
15.3.1 0	Хірургічні методи лікування риногенних в/ч ускладнень	-	3	-	-	3
15.3.1 1	Інтенсивна терапія очних та в/ч ускладнень	-	-	-	2	2
16.	Невідкладна допомога при травмах та хворобах глотки	2	6	2	4	14
16.1	Опіки глотки	-	-	2	2	4
16.2	Травми глотки	-	2	-	2	4
16.3	Травми гортаноглотки	-	2	-	-	2
16.4	Кровотечі із глотки	2	2	-	-	4
17.	Невідкладна допомога при травмах та хворобах гортані, трахеї, стравоходу	2	2	2	2	8
17.1	Травми гортані	-	-	-	2	2
17.2	Опіки стравоходу	-	2	-	-	2
18.	Сторонні тіла ЛОР-органів	2	8	2	4	16
18.1	Сторонні тіла глотки	-	-	-	2	2
18.2	Сторонні тіла гортані	-	-	-	2	2
18.3	Сторонні тіла вуха	-	2	-	-	2
18.4	Сторонні тіла стравоходу	-	2	-	-	2
18.4.1	Покази та техніка проведення езофагоскопії та її ускладнення	-	2	-	-	2
18.5	Сторонні тіла трахеї та бронхів	-	2	-	-	2
19.	Сенсоневральна приглухуватість	4	12	2	8	26
19.1	Сенсоневральна приглухуватість: причини, класифікація	2	2	2	-	6
19.2	Клініка сенсоневральної приглухуватості	-	-	-	2	2
19.3	Тональна порогова та надпорогова аудіометрія у хворих з нейросенсорною приглухуватістю	-	2	-	-	2
19.4	Кохлеарна імплантація	-	-	-	2	2
19.5	Реабілітація приглухуватих та глухих дітей	-	-	-	2	2
19.6	Методика проведення мовної аудіометрії	-	2	-	-	2
19.7	Методика проведення імпедансометрії	-	2	-	-	2
19.8	Методика проведення ігрової аудіометрії	-	2	-	-	2
19.9	Об'єктивна аудіометрія	-	2	-	-	2
19.10	Особливості дослідження слуху у дітей різного віку	2	-	-	2	4
20.	Основи фоніатрії	2	4	2	2	10
20.1	Захворювання голосового апарату	-	2	-	-	2
20.2	Засоби лікування дітей з захворюванням голосового апарату	-	2	-	-	2
20.3	Нагляд за голосом дітей в період мутації	-	-	-	2	2
21.	Основи пластичної та відновної хірургії	2	4	2	2	10
21.1	Основи пластичної та відновної хірургії при аномаліях розвитку та набутих дефектах вуха	-	2	-	-	4
21.2	Основи пластичної та відновної хірургії при аномаліях розвитку та набутих дефектах носа	-	2	2	-	4
21.3	Пластична та відновлююча хірургія глотки	-	-	-	2	2

	гортані					
22.	Пухлини ЛОР-органів	8	14	2	12	36
22.1	Доброякісні пухлини ЛОР-органів	2	-	-	-	2
22.1.1	Доброякісні пухлини вуха	-	-	-	2	2
22.1.2	Доброякісні пухлини носа, приноскових пазух	-	-	-	2	2
22.1.3	Доброякісні пухлини глотки	-	2	-	-	2
22.1.4	Доброякісні пухлини гортані	-	2	-	-	2
22.2	Злоякісні пухлини ЛОР-органів	-	-	2	-	2
22.2.1	Цитологічні та гістологічні методи дослідження при злоякісних пухлинах ЛОР-органів	-	-	-	2	2
22.2.2	Злоякісні пухлини вуха	2	-	-	2	4
22.2.3	Злоякісні пухлини носа	-	2	-	-	2
22.2.4	Злоякісні пухлини приноскових порожнин	2	-	-	2	4
22.2.5	Злоякісні пухлини глотки	-	2	-	-	2
22.2.6	Злоякісні пухлини гортані	2	2	-	-	4
22.2.7	Променева терапія при злоякісних пухлинах ЛОР-органів	-	2	-	-	2
22.2.8	Хіміотерапія при злоякісних пухлинах ЛОР-органів	-	-	-	2	2
22.2.9	Комбіноване лікування при злоякісних пухлинах ЛОР-органів	-	2	-	-	2
23.	Специфічні захворювання ЛОР-органів	2	6	2	4	14
23.1	Ураження верхніх дихальних шляхів при гранульоматозі Вегенера	-	2	-	-	2
23.2	Ураження ЛОР-органів при системній склеродермії	-	-	-	2	2
23.3	Склерома верхніх дихальних шляхів	-	2	-	-	2
23.4	Туберкульоз ЛОР-органів	-	2	-	-	2
23.5	Сифіліс ЛОР-органів	-	-	-	2	2
24.	Отоневрологія	2	2	-	-	4
24.1	Отоневрологічне обстеження хворих	2	-	-	-	2
24.2	Показання та проведення отоневрологічного обстеження хворих		2	-	-	2
26.	Фізіотерапевтичні методи лікування ЛОР-хвороб	-	2	2	2	6
26.1	Фізіотерапевтичні методи лікування ЛОР-хвороб	-	-	2	2	4
26.2	Використання лазеротерапії, кріовпливу та УЗ-терапії при ЛОР-захворюваннях	-	2	-	-	2
	Іспит	-	-	6	-	6
	Всього на кафедрі	90	305	70	230	695
Додаткові програми						
1.	Медична інформатика	6	-	-		-
2.	Фтизіатрія	6	-	-		-
3.	Медицина катастроф	7	-	-		-
4.	Радіаційна медицина	12	-	-		-
5.	Клінічна імунологія	14	-	-		-
6.	Дитячі інфекції	24	-	-		-
6.	Опіки	16	-	-		-
	Всього	85	-	-		780

**Робочий навчально -тематичний план
лекцій циклу спеціалізації
зі спеціальності «Дитяча отоларингологія»(5 місяців)**

№	Назва лекції	К-сть годин
1	Історія ЛОР-справи. Організація її на Україні	2
2	Клінічна анатомія вуха у віковому аспекті	2
3	Клінічна анатомія і фізіологія носа та приносних пазух	2
4	Клінічна анатомія і фізіологія глотки та гортані у дітей	2
5	Фізіологія слухового аналізатора	2
6	Фізіологія вестибулярного аналізатора	2
7	Гострі хвороби зовнішнього вуха	2
8	Гострий середній отит у дітей	2
9	Мастоїдити	2
10	Отоантрити	2
11	Хронічний середній отит. Консервативні методи лікування	2
12	Хірургічні методи лікування хронічних отитів	2
13	Гострі хвороби глотки	2
14	Хронічні хвороби глотки	2
15	Гострі синусити у дітей. Клініка, діагностика, консервативні методи лікування	2
16	Хронічні синусити у дітей. Клініка, діагностика, консервативні методи лікування	2
17	Риногенні очні ускладнення	2
18	В/ч ускладнення	
19	Алергічні риносинусопатії	2
20	Гострі захворювання гортані	2
21	Хронічні ларингіти	2
22	Секреторні середні отити	2
23	Отосклероз. Класифікація, діагностика, лікування	2
24	Слухопокращуючі операції при негнійних захворюваннях вуха	2
25	Невідкладна допомога при травмах та захворюваннях вуха	2
26	Невідкладна допомога при травмах носа та його пазух	2
27	Невідкладна допомога при травмах та хворобах глотки	2
28	Невідкладна допомога при травмах та хворобах гортані, трахеї та стравоходу	2
29	Нейросенсорна приглухуватість	2
30	Сторонні тіла ЛОР-органів	2
31	Гострі запалення зовнішнього носа	2
32	Основи фоніатрії	2
33	Основи пластичної та відновлюючої хірургії в ЛОР	2
34	Специфічні захворювання ЛОР-органів	2
35	Комп'ютерні та рентгенологічні дослідження ЛОР-органів	2
36	Гострі стенози гортані у дітей	2
37	Сучасна ранева хвороба	2
38	Отоневрологічне обстеження хворих	2
39	Вогнепальні рани ЛОР-органів	2
40	Лабіринтит. Клініка, діагностика, лікування	2
41	Носові кровотечі	2
42	Доброякісні пухлини ЛОР-органів	2
43	Злоякісні хвороби носа та приносних пазух	2
44	Злоякісні пухлини вуха, глотки	2
45	Злоякісні пухлини гортані	2
	Всього	90

**Робочий навчально -тематичний план
семінарських занять циклу спеціалізації
за спеціальністю «Дитяча отоларингологія»(5 місяців)**

№	Тема занять	К-сть годин
1	Клінічна анатомія ЛОР-органів	2
2	Фізіологія ЛОР-органів	2
3	Гострі хвороби зовнішнього вуха	2
4	Гострі середні отити: клініка, діагностика, лікування	2
5	Мастоїдити, отоантрити: клініка, діагностика, лікування	2
6	Хронічні захворювання середнього вуха	2
7	Гострі хвороби глотки	2
8	Хронічні хвороби глотки	2
9	Гостре та хронічне запалення носа	2
10	Гостре запалення приносних порожнин	2
11	Хронічне запалення приносних порожнин	2
12	Гострі захворювання гортані	2
13	Хронічні хвороби гортані	2
14	Показання та техніка виконання конікотомії та трахеотомії	2
15	Негнійні захворювання середнього вуха	2
16	Невідкладна допомога при травмах та захворюваннях вуха	2
17	Невідкладна допомога при травмах приносних пазух	2
18	Невідкладна допомога при травмах та хворобах глотки	2
19	Невідкладна допомога при травмах та хворобах гортані	2
20	Нейросенсорна приглухуватість	2
21	Сторонні тіла ЛОР-органів	2
22	Основи фоніатрії	2
23	Специфічні захворювання ЛОР-органів	2
24	Доброякісні пухлини ЛОР-органів	2
25	Злоякісні пухлини ЛОР-органів	2
26	Основи пластичної та відновлюючої хірургії при аномаліях розвитку та набутих дефектах носа	2
27	Основи пластичної та відновлюючої хірургії при аномаліях розвитку та набутих дефектах вуха	2
28	Комп'ютерні та рентгенологічні обстеження ЛОР-органів	2
29	Фізіотерапевтичні методи лікування при ЛОР-захворюваннях	2
30	Іспит	6
	Всього	70

**Робочий навчально -тематичний план
практичних занять циклу спеціалізації
за спеціальністю «Дитяча отоларингологія»(5 місяців)**

№	Тема занять	К-сть годин
1.	2	3
2.	Клінічна анатомія зовнішнього вуха	2
3.	Клінічна анатомія середнього вуха у віковому аспекті	2
4.	Клінічна анатомія слимака внутрішнього вуха	2
5.	Клінічна анатомія присінка внутрішнього вуха	2
6.	Клінічна анатомія півколових каналів	2
7.	Клінічна анатомія носа та носової порожнини	2
8.	Клінічна анатомія глотки	2
9.	Клінічна анатомія гортані	2
10.	Фізіологія слухового аналізатора	2
11.	Фізіологія середнього вуха	2
12.	Фізіологія носа та приносних порожнин	2
13.	Фізіологія глотки	2
14.	Методи обстеження вуха	2
15.	Інструментарій для дослідження вуха	2
16.	Апаратура для дослідження вестибулярного аналізатора	2
17.	Методи обстеження носа та приносних пазух	2
18.	Оптична ригідна риноскопія	2
19.	Методи та інструментарій для обстеження глотки	2
20.	Комп'ютерне та рентгенологічне обстеження гортані та трахеї	2
21.	Методи та апаратура для обстеження стравоходу	2
22.	УЗД обстеження ЛОР-органів	2
23.	Акуметрія	2
24.	Апаратура для проведення тональної порогової аудіометрії	2
25.	Апаратура для проведення тональної надпорогової аудіометрії	2
26.	Апаратура для проведення імпедансометрії	2
27.	Апаратура для проведення об'єктивної аудіометрії	2
28.	Особливості дослідження слуху у дітей різного віку	2
29.	Гострі хвороби зовнішнього вуха	2
30.	Фурункул зовнішнього слухового проходу	2
31.	Дифузне запалення зовнішнього слухового проходу	2
32.	Отомікози	2
33.	Відмороження і опіки зовнішнього вуха	2
34.	Гострий середній отит	2
35.	Гострий катар слухової труби	2
36.	Гострий середній отит у дітей	2
37.	Ускладнення гострого середнього отиту	2
38.	Травматичний середній отит	2
39.	Мастоїдит: класифікація, діагностика	2
40.	Зигоматицит	2
41.	Верхівковошийний мастоїдит	2
42.	Латентний мастоїдит	2
43.	Петрозит	2
44.	Хірургічні та консервативні методи лікування мастоїдитів	2
45.	Явний отоантрит	2

46.	Лікування отоантритів	2
47.	Оперативні втручання при гострих захворюваннях вуха	2
48.	Отогенні в/ч ускладнення	2
49.	Консервативні методи лікування хронічного гнійного отиту	2
50.	Хірургічні методи лікування хронічного гнійного отиту	2
51.	Оперативні втручання при хронічних захворюваннях вуха	2
52.	Гострі запальні хвороби глотки: клініка, діагностика	2
53.	Лікування гострих запальних хвороб глотки	2
54.	Ангіни: клініка, лікування, ускладнення	2
55.	Ураження глотки при захворюваннях крові	2
56.	Дифтерія глотки: лікування	2
57.	Гострі аденоїдити: клініка, лікування, лікування	2
58.	Паратонзиллярний абсцес	2
59.	Лікування нагнивальних процесів клітковинних просторів шиї	2
60.	Хронічний фарингіт: лікування	2
61.	Лікування фарингомікозу	2
62.	Етіологія, патогенез, класифікація, хронічного тонзиліту	2
63.	Клініка хронічного тонзиліту	2
64.	Консервативне лікування хронічного тонзиліту	2
65.	Хірургічне лікування хронічного тонзиліту	2
66.	Показання та техніка проведення тонзилотомії	2
67.	Показання та техніка проведення аденотомії	2
68.	Показання та техніка проведення тонзилектомії	2
69.	Гіпертрофія мигдаликів	2
70.	Гострі захворювання зовнішнього носа	2
71.	Фурункул зовнішнього носа	2
72.	Гострий риніт: клініка, діагностика	2
73.	Гострий риніт: лікування	2
74.	Гострі верхньощелепні синусити	2
75.	Гострі фронтити	2
76.	Хронічний атрофічний і гіпертрофічний риніт	2
77.	Озена	2
78.	Вазомоторний риніт	2
79.	Викривлення носової перегородки	2
80.	Хронічні етмоїдити	2
81.	Очні риногенні ускладнення	2
82.	В/ч риногенні ускладнення	2
83.	Алергічні риносинусопатії: клініка, діагностика	2
84.	Алергічні риносинусопатії: лікування	2
85.	Гострий ларингіт	2
86.	Гострий стенозуючий ларинготрахеїт у дітей	2
87.	Гострі стенози гортані: етіологія, патогенез, класифікація	2
88.	Техніка проведення конікотомії	2
89.	Техніка проведення трахеотомії	2
90.	Хронічний ларингіт катаральний	2
91.	Хронічний ларингіт гіперпластичний	2
92.	Хондроперихондрити гортані	2
93.	Стробоскопія	2
94.	Пряма ларингоскопія	2
95.	Пряма мікроларингоскопія	2
96.	Анестезія гортані і взяття матеріалу на гістологічне та цитологічне дослідження	2
97.	Інтубація трахеї	2

98.	Секреторні середні отити: діагностика, лікування	2
99.	Тимпанопункція: показання, техніка проведення	2
100.	Адгезивний отит	2
101.	Отосклероз: діагностика	2
102.	Отосклероз: лікування	2
103.	Слухопокращуючі операції при негнійних захворюваннях вуха	2
104.	Отгематоми	2
105.	Травми вискової кістки	2
106.	Травми барабанної перетинки	2
107.	Отогенний менінгіт: клініка, діагностика	2
108.	Отогенний менінгіт: лікування	2
109.	Абсцес мозку	2
110.	Абсцес мозочка	2
111.	Тромбоз сигмоподібного синусу	2
112.	Інтенсивна терапія отогенних в/ч ускладнень	2
113.	Хірургічні методи лікування при отогенних в/ч ускладненнях	2
114.	Лабіринтит: клініка, діагностика, лікування	2
115.	Травма зовнішнього носа	2
116.	Редресація та репозиція при переломах кісток носа	2
117.	Абсцеси і гематоми носової перетинки	2
118.	Місцеві засоби зупинки носової кровотечі	2
119.	Загальна гемостатична терапія при носових кровотечах	2
120.	Ретробульбарний абсцес	2
121.	Флегмона орбіти	2
122.	Хірургічні методи лікування очних риногенних ускладнень	2
123.	Риногенний менінгіт	2
124.	Абсцес мозку	2
125.	Хірургічні методи лікування риногенних в/ч ускладнень	3
126.	Травми глотки	2
127.	Травми гортаної глотки	2
128.	Кровотечі із глотки	2
129.	Опіки стравоходу	2
130.	Сторонні тіла вуха	2
131.	Сторонні тіла стравоходу	2
132.	Покази та техніка проведення езофагоскопії та її ускладнення	2
133.	Сторонні тіла трахеї та бронхів	2
134.	Сенсоневральна приглухуватість: причини, класифікація	2
135.	Тональна порогова та надпорогова аудіометрія у хворих з нейросенсорною приглухуватістю	2
136.	Методика проведення мовної аудіометрії	2
137.	Методика проведення імпедансометрії	2
138.	Методика проведення ігрової аудіометрії	2
139.	Об'єктивна аудіометрія	2
140.	Захворювання голосового апарату	2
141.	Засоби лікування дітей з захворюванням голосового апарату	2
142.	Основи пластичної та відновної хірургії при аномаліях розвитку та набутих дефектах вуха	2
143.	Основи пластичної та відновної хірургії при аномаліях розвитку та набутих дефектах носа	2
144.	Доброякісні пухлини глотки	2
145.	Доброякісні пухлини гортані	2
146.	Злоякісні пухлини носа	2

147.	Злоякісні пухлини глотки	2
148.	Злоякісні пухлини гортані	2
149.	Променева терапія при злоякісних пухлинах ЛОР-органів	2
150.	Комбіноване лікування при злоякісних пухлинах ЛОР-органів	2
151.	Ураження верхніх дихальних шляхів при гранульоматозі Вегенера	2
152.	Склерома верхніх дихальних шляхів	2
153.	Туберкульоз ЛОР-органів	2
154.	Показання та проведення отоневрологічного обстеження хворих	2
155.	Використання лазеротерапії, кріовпливу та УЗ-терапії при ЛОР-захворюваннях	2
156.	Всього	305

**Робочий навчально -тематичний план
самостійної роботи циклу спеціалізації
за спеціальністю «Дитяча отоларингологія»(5 місяців)**

№	Тема	К-сть годин
1.	Топографія лицевого нерва	2
2.	Клінічна анатомія приносових порожнин	2
3.	Кровопостачання носа та приносових порожнин	2
4.	Клінічна анатомія бронхів і стравоходу	2
5.	Топографічна анатомія черепно- мозкових нервів	2
6.	Топографічна анатомія судинно-нервових пучків шиї	2
7.	Топографічна анатомія голови шиї	2
8.	Фізіологія зовнішнього вуха	2
9.	Фізіологія вестибулярного аналізатора	2
10.	Фізіологія гортані	2
11.	Методи дослідження вестибулярного аналізатора	2
12.	Інструментарій та апаратура для дослідження носа та приносових пазух	2
13.	Методи та інструментарій для обстеження гортані та трахеї	2
14.	Апаратура для проведення мовної аудіометрії	2
15.	Апаратура для проведення ігрової аудіометрії	2
16.	Комп'ютерне та рентгенологічне обстеження вуха	2
17.	Комп'ютерне та рентгенологічне обстеження носа та приносових пазух	2
18.	Комп'ютерне та рентгенологічне обстеження глотки	2
19.	Комп'ютерне та рентгенологічне обстеження гортані	2
20.	Комп'ютерне та рентгенологічне обстеження стравоходу	2
21.	Хондроперихондрит вушної раковини	2
22.	Бешиха вушної раковини	2
23.	Екзема зовнішнього слухового проходу	2
24.	Оперізуючий лишай	2
25.	Аномалії розвитку зовнішнього вуха і принципи їх лікування	2
26.	Особливості гострого середнього отиту у немовлят	2
27.	Латентний середній отит	2
28.	Атипові гострі середні отити	2
29.	Гострі середні отити при інфекційних захворюваннях	2
30.	Атипові форми мастоїдиту	2
31.	Травматичний мастоїдит	2
32.	Латентний отоанtrit	2
33.	Хронічний середній отит	2
34.	Хронічний гнійний мезотимпаніт	2
35.	Хронічний гнійний епітимпаніт	2
36.	Ураження глотки при інфекційних хворобах	2
37.	Дифтерія глотки: етіологія, патогенез, клініка	2
38.	Загорловий абсцес	2
39.	Парафарингіальний абсцес	2
40.	Ускладнення нагнивальних процесів клітковинних просторів шиї	2
41.	Гостре запалення язикового мигдалика	2
42.	Хронічний фарингіт: етіологія, патогенез	2
43.	Хронічний фарингіт: клініка, діагностика	2
44.	Фарингомікоз	2
45.	Методи діагностики фарингомікозу	2
46.	Тонзилогенні загальні і місцеві ускладнення	2

47.	Фізіотерапевтичні методи лікування хронічного тонзиліту	2
48.	Профілактика хронічного тонзиліту	2
49.	Диспансерізація хворих на хронічний тонзиліт	2
50.	Нейрогенні порушення горла	2
51.	Опіки зовнішнього носа	2
52.	Відмороження зовнішнього носа	2
53.	Бешиха зовнішнього носа	2
54.	Гострі етмоїдити	2
55.	Гострі сфеноїдити	2
56.	Хронічний риніт	2
57.	Атрезії і синехії порожнини носа	2
58.	Порушення нюху	2
59.	Хронічні верхньощелепні синусити	2
60.	Хронічні фронтити	2
61.	Хронічні сфеноїдити	2
62.	Кістозне розтягнення пазух	2
63.	Алергічні риносинусопатії: етіологія, патогенез	2
64.	Гортанна ангіна	2
65.	Алергічний набряк гортані: клініка, діагностика, лікування	2
66.	Показання до проведення конікотомії та трахеотомії	2
67.	Ускладнення трахеотомії	2
68.	Хронічний ларингіт атрофічний	2
69.	Хронічні стенози гортані	2
70.	Лікування хронічних стенозів гортані	2
71.	Показання до прямої ларингоскопії у дітей	2
72.	Функціональні розлади гортані	2
73.	Органічні захворювання нервового апарату гортані	2
74.	Паралічі і парези м'язів гортані	2
75.	Секреторні середні отити: етіологія, патогенез, клініка	2
76.	Тимпаносклероз	2
77.	Отосклероз: етіологія, патогенез, клініка	2
78.	Травми зовнішнього вуха	2
79.	Травми вушної раковини	2
80.	Травми вискової кістки	2
81.	Травми середнього вуха	2
82.	Акустична травма	2
83.	Баротравма	2
84.	Диференційна діагностика з іншими формами менінгіту	2
85.	Екстрадуральний отогенний абсцес	2
86.	Субдуральний отогенний абсцес	2
87.	Травми приноскових пазух	2
88.	Посіднані травми носа та черепа	2
89.	Причини виникнення носових кровотеч та встановлення ступеня крововтрати	2
90.	Показання до перевязки магістральних судин при травмах ЛОР-органів	2
91.	Реактивний набряк, абсцес повік	2
92.	Простий та гнійний періостит орбіти	2
93.	Екстрадуральний, субдуральний абсцес	2
94.	Тромбоз печеристого синусу, риногенний сепсис	2
95.	Інтенсивна терапія очних та в/ч ускладнень	2
96.	Опіки глотки	2
97.	Травми глотки	2
98.	Травми гортані	2

99.	Сторонні тіла глотки	2
100.	Сторонні тіла гортані	2
101.	Клініка сенсоневральної приглухуватості	2
102.	Кохлеарна імплантація	2
103.	Реабілітація приглухуватих та глухих дітей	2
104.	Особливості дослідження слуху у дітей різного віку	2
105.	Нагляд за голосом дітей в період мутації	2
106.	Пластична та відновлююча хірургія глотки гортані	2
107.	Доброякісні пухлини вуха	2
108.	Доброякісні пухлини носа, приносових пазух	2
109.	Цитологічні та гістологічні методи дослідження при злоякісних пухлинах ЛОР-органів	2
110.	Злоякісні пухлини вуха	2
111.	Злоякісні пухлини приносових порожнин	2
112.	Хіміотерапія при злоякісних пухлинах ЛОР-органів	2
113.	Ураження ЛОР-органів при системній склеродермії	2
114.	Сифіліс ЛОР-органів	2
115.	Фізіотерапевтичні методи лікування ЛОР-хвороб	2
Всього		230

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Базаров В.Г. Клиническая вестибулометрия. -К.:Здоров'я, 1988.- 196 с.
2. Благовещенская Н.С. Отоневрологические симптомы и синдромы. - М.:Медицина, 1990. - 432 с.
3. Вильсон Д.К. Нарушения голоса у детей: Пер. с англ. - М.:Медицина,1990. - 448 с.
4. Евдощенко Е.А., Косаковский А.Л. Нейросенсорная тугоухость. -К.: Здоров'я, 1989.- 110 с.
5. Заболотный Д.И., Мельников О.Ф. Теоретические аспекты генеза и терапии хронического тонзиллита. -К.: Здоров'я, 1999. - 145 с.
6. Заболотний Д.І., Лайко А.А., Косаковський А.Л., Мостова Т.С. Клінічна анатомія, фізіологія та методи обстеження ЛОР-органів: Рекомендовано ЦМК з вищої освіти МОЗ України як навч. посібник. - К.: Логос, 2004. - 240 с.
7. Зенгер В.Г., Наседкин А.Н. Повреждения гортани и трахеи. -М.: Медицина, 1991. - 240 с.
8. Іськів Б.Г. Меатотимпаноластика у хворих на хронічний гнійний середній отит. -К., 1997. - 112 с.
9. Кіцера О. Клінічна оториноларингологія. -Львів, 2006. - 531 с.
10. Козлов М.Я. Острые отиты у детей и их осложнения. -Л.:Медицина, 1986. - 232с.
11. Козлов М.Я. Воспаление придаточных пазух носа у детей. -Л.:Медицина, 1985. - 208 с.
12. Косаковский А.Л. Етіологія, клініка, діагностика, лікування і профілактика хронічного рубцевого стенозу гортані і трахеї у дітей. -Київ, 1998. - 152 с.
13. Косаковський А.Л., Лайко А.А., Синяченко В.В. Комплексне лікування дітей з гострими стенозуючими ларинготрахеобронхітами: Навч.-методичний посібник. -К.:Логос, 2000. - 17 с.
14. Косаковський А.Л., Лайко А.А., Чиркова Л.П., Синяченко В.В. Збірник тестових завдань з дитячої оториноларингології (навчальний посібник). – К.: КМАПО, 2005. - 264 с.
15. Косаківський А.Л. та співавт. Історія оториноларингології в Україні. / За ред. Ю.В.Мітіна, Д.І.Заболотного – К.: ТОВ «Фармацевт Практик», 2007. – 144 с. (монографія)
16. Кручинина И.Л., Лихачев А.Г. Синуситы в детском возрасте. -М.:Медицина, 1989. - 144 с.
17. Лайко А.А. Невідкладна допомога в дитячій оториноларингології. - К.: Здоров'я, 1998. - 256 с.
18. Лайко А.А. Дитяча оториноларингологія. -К.: Здоров'я, 1998. - 464 с.
19. Лайко А.А. Дитяча оториноларингологія: Допущено ЦМК з вищої освіти МОЗ України як підручник. - К.: Логос, 2004. - 899 с.
20. Лайко А.А. Дитяча оториноларингологія: Допущено ЦМК з вищої освіти МОЗ України як підручник для лікарів-інтернів. 2-е поновлене видання. - К.: Логос, 2008. - 703 с.
21. Лайко А.А., Заболотний Д.І., Синяченко В.В. Обсяг і методики обстеження об'єктивного статусу дітей з ЛОР-патологією: Навч. посібник для студ. вищих

- медичних закладів освіти III-IV рівнів акредитації та лікарів-інтернів. -К.:Логос, 2000. - 140 с.
22. Лайко А.А., Заболотный Д.И., Лайко В.А. Рецидивирующий средний отит. - К.:Логос, 2001. - 148 с.
23. Лайко А.А., Заболотный Д.И., Косаковський А.Л., Мостова Т.С., Синяченко В.В. Особенности клинической анатомии ЛОР органов у детей. - К.: Логос, 2002. - 116 с.
24. Лайко А.А., Заболотный Д.И., Косаковський А.Л., Мостова Т.С., Гладуш Ю.И. Довідник з дитячої отології: Рекомендовано ЦМК з вищої освіти МОЗ України як навч. посібник.-К.: Логос, 2004. - 152 с.
25. Лайко А.А., Заболотный Д.И. Дитяча амбулаторна оториноларингологія: Рекомендовано ЦМК з вищої освіти МОЗ України як навч.-метод. посібник. - К.: Логос, 2005. - 458 с.
26. Лайко А.А., Заболотный Д.И., Синяченко В.В., Шух Л.А. Довідник із захворювань верхніх дихальних шляхів у дітей: Навч. посібник для лікарів-інтернів.-К.: Логос, 2005. - 176 с.
27. Лайко А.А., Заболотный Д.И., Горішній І.І. Секреторний середній отит: Рекомендовано ЦМК з вищої освіти МОЗ України як навч.-метод. посібник. - К.: Логос, 2006. - 120 с. (монографія)
28. Лайко А.А., Заболотный Д.И., Косаковський А.Л., Ткаліна А.В., Лайко В.А., Шух Л.А. Аденоїдні вегетації та аденоїдити. - К.: Логос, 2006. – 171 с. (монографія)
29. Лайко А.А., Заболотный Д.И., Шидловська Т.А., Шух Л.А. Довідник з дитячої оториноларингології: Навч. посібник.-К.: Логос, 2006. - 246 с.
30. Лайко А.А., Заболотный Д.И., Косаковський А.Л., Бредун О.Ю. Хронічний верхньощелепний синусит у дітей.– К. – 2007. – 224 с. (монографія)
31. Лайко А.А., Заболотный Д.И., Косаковський А.Л., Березнюк В.В., Качала Л.М., Молочек Ю.А. Интубация та трахеостомія – К.: Логос, 2007. – 150 с. (монографія)
32. Люлько В.К., Марченко В.М. Атлас операций на ухе. -К.: Здоров'я, 1989. - 216 с.
33. Николаевская В.П. Физические методы лечения в оториноларингологии. -М.:Медицина, 1989. - 256 с.
34. Оториноларингологія/ Заболотный Д.И., Мітін Ю.В., Драгомирецький В.Д. -К.:Здоров'я, 1999. - 368 с.
35. Улоза В.Д. Атлас болезней гортани. -Вильнюс: Мокслас, 1986.- 203 с.
36. Шеврыгин Б.В. Руководство по детской оториноларингологии. -М.: Медицина, 1985. - 336 с.
37. Шидловська Т.А., Косаковський А.Л. Актуальні питання фоніатрії: Навчальний посібник для інтернів та лікарів-курсантів медичних вищих навчальних закладів післядипломної освіти. – К.: НМАПО імені П.Л. Шупика, 2007. – 232 с.
38. Шидловська Т.В., Косаковський А.Л., Шидловська Т.А. Діагностика та лікування сенсоневральної приглухуватості: Навчальний посібник для інтернів та лікарів-курсантів медичних вищих навчальних закладів післядипломної освіти. - К.: НМАПО імені П.Л. Шупика, 2008. – 430 с.
39. Шустер М.А., Калина В.О., Чумаков Ф.И. Неотложная помощь в оториноларингологии. -М.:Медицина, 1989. - 304 с.